



מדינת ישראל משרד החינוך

מערך שיעור לחטיבות עליונות

”וצר עוד ניגון אחד היה לו”- שמעון פרס המדינאי כמשורר



זמן מומלץ - 60-90 דקות

הקדמה:

שמעון פרס כיהן פעמיים כראש הממשלה וכשר ב-12 ממשלות. המדינאי הוותיק, היחיד שכיהן כנשיא וראש ממשלה וכיהן כח"כ במשך 48 שנה - יותר מכל ח"כ אחר. שמעון פרס ייזכר גם כאבי הכור בדימונה, זוכה פרס נובל לשלום ואחרון מנהיגי דור המייסדים.

מטרות הפעילות:

- 1) התלמידים יכירו וילמדו על קורות חייו של שמעון פרס
- 2) הכרות עם המדינאי והיוצר שמעון פרס באמצעות דיון בשירים שכתב במהלך חייו.

חלק ראשון (20-10 דקות)

המורה יספר על צמתים מרכזיים בחייו של שמעון פרס (ניתן להיעזר בנספח 1 וכן בקישור [למרכז](#)

[פרס לשלום](#))

ניתן גם להקרין קטעים:

1) נשיא המדינה שמעון פרס - בפרופיל אישי **41 דקות** (עובדה – שידורי קשת)

<https://www.youtube.com/watch?v=LhF5bJ1S6ho>





מדינת ישראל משרד החינוך

(2 מאה השנים הראשונות (שעה ושבע דקות)

סרט המספר על צמתים חשובים בחייו של הנשיא התשיעי של מדינת ישראל, שמעון פרס, מימי לימודיו בבן שמן בסוף שנות השלושים במאה שעברה, ועד לסוף כהונתו כנשיא המדינה.

<https://www.youtube.com/watch?v=Na3AywdWn-U>





מדינת ישראל משרד החינוך

חלק שני (50-40 דקות)

שיר ראשון "עיני ביתא ישראל"

רקע:

השיר "עיני ביתא ישראל" נכתב על ידי שמעון פרס והולחן על ידי עידן רייכל. השיר נכתב בעקבות ביקור הנשיא בבית ספר "ראשית" בירושלים. מקהלת בית הספר שרה לכבודו והנשיא התרגש במיוחד מאחת הסולניות, רחל דנאו, מכתה ד', בת העדה האתיופית. עיניה של רחל כבשו את ליבו ולפי דבריו "הוא ראה דרכן את הכיסופים והאהבה של יהודי אתיופיה לארץ ישראל." הנשיא כתב את השיר באותו יום, לאחר הביקור ושלח אותו לעידן רייכל. לאחר שבוע שר אותו עידן בהופעת בכורה בבנייני האומה ירושלים.



Ynet. 31.8.2009

קישור: <https://www.youtube.com/watch?v=ZvqLXyJdPqQ>

הן גדולות. הן בורקות .
כסנה שלא אוכל אלפי דורות .
קסמן מסתער ביופי נדיר
ואישון לציון כמה ומאיר
הלובן בעין -- כפיסת חרמון
המרחק נחבא בהרים נמוגים.
העפעף יורד ענו ומצטדק .
ביחד, צפוף. ועצב מחבק
וביתא ישראל לא נותק
ושמע ישראל לא שותק
המורשת נושמת. שלום לאות
הדרך דלוקה, חתחתית מאוד
והעם הולך. עם שמגיע





מדינת ישראל משרד החינוך

לנוף מכורה שאינו מרגיע
וביתא ישראל לא נותק
ושמע ישראל לא שותק
ברוך הגעגוע שהביאכם הלום
בסוף מסע קשה הגעתם כחלום
ושמע ישראל לא שותק.

שאלות לדיון:

- 1) במה עוסק השיר? מה התחושות שעולות בכם לאחר השמעתו?
- 2) כיצד מצליח שמעון פרס להביע בשיר את אהבתו לקהילה האתיופית בישראל?
- 3) מה מקור השם "ביתא ישראל"? (ניתן לשלוח את התלמידים לחפש מידע בנושא)

שיר שני "תפילה בדרך"

מילים שמעון פרס לחן קובי אושרת בביצוע שרית חדד
שיר שהוקלט במיוחד ליום הולדתו של שמעון פרס בשנת 2008.
הערב אורגן ע"י הקהילה היהודית בפריז.
קישור לשיר:

<https://www.youtube.com/watch?v=xwGm6aWcyVE>

שאלתייך במוצאי הכאב
הלפנינו סיכוי או ערך
ובנושאי תפילה כורע פלא
נסת ונעלמת ראשית הדרך
לא איני צייד צמא דם
אף לא אדם נואש ותם
הרי נשבעתי לא תשבר אדם
וכי הנופל הוא זה שקם
ובעומדי על שפת לועך התהום
לא תפרם מלב רקמת התום
ובהשמע קול נפץ של חלום
עמדנו רך לנשר עוד נרום

שאלות לדיון:

- 1) מה משמעות הכותרת?





מדינת ישראל משרד החינוך

- 2) במה שונה הכותרת מתפילת הדרך? (ניתן להפנות את התלמידים אל תפילת הדרך)
3) קראו בשנית את השיר. סמנו את מה שמעניין אתכם בו. האם השיר ברור? האם אתם מכירים אותו?
4) בואו נקשיב לביצוע של השיר מולחן. האם השיר ברור יותר בזכות הביצוע?
5) מדוע, לדעתכם, בחרה שרית חדד לשיר את השיר " תפילה בדרך"? מה "משך" אותה?
6) מדוע, לדעתכם, בחרה להתעטף בדגל המדינה כרקע להשמעת השיר?

שיר שלישי " תל –אביב"

מילים : שמעון פרס, לחן ועיבוד : אורי קריב. ביצוע : ששי קשת
קישור לשיר :

<https://www.youtube.com/watch?v=GPCnDlnRVfw>

בתל אביב הייתי נער

אחוז אהבה, מלא תום

בתל אביב גילתי סהר

תלוי ברחוב, בצהרי היום, תלוי

בתל אביב ידעתי צער

בערוב היום ואין חלום

בתל אביב נפתח לי שער

לערגות אתמול שבגרו פתאום

בתל אביב הייתי נער...





מדינת ישראל משרד החינוך



הצלמנייה ארכיון

שאלות לדיון:

- 1) כיצד מצליח הכותב לתאר את ה"קסם התל-אביבי?"
- 2) מה ניתן ללמוד על ילדותו של שמעון פרס בתל-אביב?
- 3) האם אתם יכולים להגדיר את עצמכם באמצעות מקום מגוריכם?

שיר רביעי "בבוקר הר נישא"

מילים שמעון פרס לחן טובה פורת

קישור לביצוע: להקת הכיס בית הנשיא 2009

https://www.youtube.com/watch?v=31981Hu_EM

בבוקר בהר נישא באלומות
חברים שקועים עוד בחלומות
וכבר הופעת שלוה כשילוח
נתח מאלוה פרוסה של בדולח
אישונך בקורי נים ושחוק
כנרת קרובה או ים רחוק

מתגלית ומסתתרת

לעמקים דוברת

ימה תמימה עתיקה וזוהרת

המטה לחינוך אזרחי, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך
רחוב דבורה הנביאה 2 ירושלים 91911, טלפון 02-5603533, פקס 02-5603596





מדינת ישראל משרד החינוך

מכנור גוון בוקע בקול
לחן עתיק מזמור כחול
חיקך נחשף לגליל הרים
וחכמת יופיך כאנקת גבהים

כוכבים שאחרו ואוהבים שהקדימו
נסחפו ברשת קסמיך שהשכימו
החופים מנגד קורצו מתומר
ובאלומות השתחוו שבלים לעומר
מתגלית ומסתתרת...



Ztzimer.co.il

שאלות לדיון:

- (1) מה נושא השיר?
- (2) כיצד מתוארת הדמות בשיר? האם מדובר בדמות אישה או בכנרת?
- (3) האם לדעתכם, זהו שיר אהבה? הדגימו?
- (4) באלו אמצעים לשוניים משתמש הכותב(מטפורה, דימויים וכו)

שיר חמישי "שבחי קליה"

מילים שמעון פרס לחן קובי אושרת בביצוע יפה ירקוני.

<https://www.youtube.com/watch?v=AyCfeyBvK8c>

מאחורי הקלעים של הכל, קליה מתאפרת
ארגמנית לעת שקיעה
אפורה בהרהוריה

המטה לחינוך אזרחי, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך
רחוב דבורה הנביאה 2 ירושלים 91911, טלפון 02-5603533, פקס 02-5603596





מדינת ישראל משרד החינוך

כחולה מאד בשובלה
וחופיה מטושטשים,
גנדרנית במעמקיה
רחוקה מאד באפקיה .
עיר מיקלט, מחוז דימיון, מישלט של סוף ,
מיקווה נואשת .
הריה זכרים מחזריה שריריים, לא קרואים .
מאחורי הקלעים של הכל קליה מתאפרת .

ריחה עתיק
פיתוייה נינוחים
ניתן לנסוע אליה, אך אין להגיע עדיה ,
עדי בערבה - תמונה מודרנית
דלוקה לפתע, אך לא מוצתת
דלוקה לפעמים, אך לא עלומה ,
נוף בעתודה .
יפה כאישה ולוטה בעצב
מאחורי הקלעים של הכל קליה מתאפרת .

רקע

קִלְיָה (כינוי ארעי קודם: **נח"ל קלי"ה**⁽¹⁾) הוא קיבוץ ישראלי הממוקם בצפון ים המלח, כ-40 ק"מ מירושלים, דרומית לעיר יריחו בתחום המועצה האזורית מגילות

שאלות לדיון:

- 1) כיצד מתאר שמעון פרס בשירו את היישוב קליה?
- 2) מהן התחושות שעולות בכם לאחר קריאת השיר?
- 3) מה ניתן ללמוד על שמעון פרס לאחר קריאת השיר?





מדינת ישראל משרד החינוך

4) האם הביצוע של יפה ירקוני לשיר מזכיר לכם שירים דומים\אחרים?

"חלומי לא היה להיות נשיא, חלומי היה להיות רועה צאן או משורר של כוכבים".

מתוך נאום ההכתרה לנשיא, 15 ביולי 2007





מדינת ישראל משרד החינוך

נספח 1

פרס נולד בשנת 1923 בווישנייבה, רוסיה הלבנה ועלה ארצה בשנת 1934. הוא למד בבית הספר "בלפור" ו"גאולה" בתל-אביב ואחר כך בכפר הנוער בבן-שמן. כתלמיד בבן-שמן השתתף בסמינר עם ברל כצנלסון, וכך נוצרו ביניהם קשרים שנמשכו עד פטירתו של ברל. בשנת 1940 יצא להכשרה בקיבוץ גבע עם גרעין מבן-שמן, ועמו הצטרף לקבוצת אלומות בפורייה שבגליל התחתון. בגיל 20 נבחר שמעון פרס למזכירות "הנוער העובד", תקופה קצרה עסק בארגון התנועה בעמקים ולאחר מכן נבחר לתפקיד מזכיר התנועה, וזכה לרוב שתמך בעמדותיו של בן-גוריון.

שמעון פרס חזר לאלומות בשנת 1944, שם עבד כחקלאי וכרועה צאן. שלוש שנים אחר כך גויס על ידי דוד בן-גוריון ולוי אשכול למטה ההגנה, שבו הוטלו עליו תפקידים מרכזיים, ביניהם ענייני רכש וגיוס כוח אדם. ב-1948 נשבע לצה"ל ושימש כיד ימינם של דוד בן-גוריון ולוי אשכול. בראשית 1948 מונה כראש שירותי ים, ולאחר מלחמת השחרור נתמנה לראש משלחת משרד הביטחון בארה"ב.

בהיותו בארה"ב השתלם באוניברסיטאות ניו-סקול שבניו יורק והארורד. ב-1952 חזר ארצה והתמנה על ידי ראש הממשלה ושר הביטחון, דוד בן-גוריון, כמשנה למנכ"ל משרד הביטחון. שנה אחר כך, בהיותו בן 29, מונה פרס למנהל הכללי של משרד הביטחון. הוא יזם ובנה את הקמת הקשרים עם צרפת והביא ליחסים המיוחדים שהיו בין שתי הארצות ואפשרו לצה"ל להצטייד עד לאחר מלחמת ששת הימים. הוא ארגן את משרד הביטחון מחדש וזכה לאמונו של דוד בן-גוריון, שהטיל עליו לנהל בפועל את מערכת הביטחון. הוא יזם את הקמת התעשייה האווירית האלקטרונית והתמסר לפיתוח המחקר. הוא היה אחראי להקמתה של המערכת הגרעינית של ישראל, כולל בניית שני הכורים הגרעיניים. ב-1956 עמד פרס במרכז ההכנות ל"מבצע קדש". בשנת 1959 נבחר שמעון פרס לכנסת ונתמנה סגן שר הביטחון. תפקיד זה מילא שש שנים, כאשר ארבע שנים היה דוד בן-גוריון ראש הממשלה ושר הביטחון ושנתיים – לוי אשכול. הוא הניח את היסוד למחקר בטחוני ויזם הקמת מפעלים של טכנולוגיה גבוהה.

בשנת 1965 התפטר מתפקידו, יצא ממפא"י עם בן-גוריון ונבחר למזכ"ל רפ"י, שנוסדה אז. שנתיים ומחצה לאחר מכן, ערב מלחמת ששת הימים הביא להכרעה ברפ"י בזכות הצטרפות מחדש למפלגת-האם, קרא לאיחוד תנועת העבודה, והיה ממייסדי מפלגת העבודה הישראלית ב-1969. למעלה משנה כיהן כסגנה של גולדה מאיר, כאשר היא שימשה כמזכירת מפלגת העבודה. בשנת 1969 הצטרף לממשלת ישראל. כשנה היה שר הקליטה ואחראי לפיתוח הכלכלי בשטחים המוחזקים, וב-1970 נתמנה שר התחבורה והתקשורת. בממשלת גולדה מאיר שהוקמה בראשית





מדינת ישראל משרד החינוך

1974 כיהן כשר ההסברה, ואילו בממשלת רבין שהוקמה לאחר התפטרותה – החליף את משה דיין כשר הביטחון. בתפקיד זה עסק בבניית כוחו המחודש של צה"ל בעקבות המלחמה. בתקופת כהונתו נחתם הסכם הביניים השני עם מצרים, יזם את "מבצע יונתן" להצלת חטופי אנטבה, ואת הקמתה של "הגדר הטובה". לאחר התפטרות יצחק רבין ב-1977 כיהן שמעון פרס כממלא מקום ראש הממשלה.

בעקבות בחירות מאי 1977, עבר המערך לאופוזיציה, ושמעון פרס נבחר לתפקיד יו"ר מפלגת העבודה. בתפקיד זה עסק בשיקום מפלגת העבודה ובהידוק הקשרים הבינלאומיים שלה באינטרנציונל הסוציאליסטי, וב-1978 נבחר לסגן נשיא האינטרנציונל.

בשנת 1984 יזם הקמת ממשלת האחדות הלאומית ובספטמבר אותה שנה נבחר שמעון פרס לכהן כראש ממשלת ישראל. לאחר שנתיים עבר לכהן כממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ. מדצמבר 1988 ועד פירוק ממשלת האחדות הלאומית במרץ 1990, כיהן פרס כממלא מקום ראש הממשלה ושר האוצר.

כיו"ר מפלגת העבודה כיהן שמעון פרס עד פברואר 1992.

ביולי 1992 נתמנה שמעון פרס לכהן כשר החוץ בממשלה בראשות יצחק רבין.

פרס נובל לשלום, הוענק לשמעון פרס באוסלו, ב-12 בדצמבר 1994.

ב-5 בנובמבר 1995, בעקבות רצח ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל, נתמנה שמעון פרס לכהן כראש הממשלה בפועל וב-22.11.95 הושבע לראש ממשלה ושר הביטחון לאחר אישור הכנסת.

בעקבות הבחירות ביוני 1996, עברה מפלגת העבודה לאופוזיציה, ושמעון פרס כיהן בתפקיד יו"ר מפלגת העבודה וראש האופוזיציה עד מאי 1997.

ביוני 1996 החל שמעון פרס בהקמת "מרכז פרס לשלום", העוסק בייזום והפעלת פרויקטים משותפים עם שכנינו בנושאי כלכלה, תרבות, חינוך, חקלאות תקשורת ורפואה.

ביולי 1999 בהיבחר אהוד ברק לראש הממשלה, נתמנה שמעון פרס לשר לשיתוף פעולה אזורי בממשלתו.

בנובמבר 1999 נבחר שמעון פרס כנשיא כבוד של האינטרנציונל הסוציאליסטי.

לאחר הבחירות המיוחדות לראשות הממשלה בפברואר 2001, מונה שמעון פרס כשר החוץ בממשלת אריאל שרון

ושימש בתפקידו עד ליציאת מפלגת העבודה מממשלת שרון בנובמבר 2002.

בבחירות 2003 נבחר כחבר הכנסת ה-16 וביוני 2003 נבחר שמעון פרס לעמוד שוב בראש מפלגת העבודה. ובתוקף זה גם כיהן גם כיו"ר האופוזיציה.

בינואר 2005 חבר שוב פרס כראש מפלגת העבודה לממשלת שרון, כיהן כמשנה לראש הממשלה, והתמקד בקשר הכלכלי עם הפלסטינים ובפיתוח הנגב והגליל.





מדינת ישראל משרד החינוך

בנובמבר 2005 התמודד שמעון פרס בפריימריס במפלגת העבודה ולא זכה להיבחר שוב כיו"ר המפלגה. פרס פרש עם מפלגת העבודה מהממשלה, ולאחר מכן עזב את מפלגת העבודה, ביתו הפוליטי במשך עשרות שנים. לקראת הבחירות ב-2006, חבר למפלגתו החדשה של אריאל שרון. מפלגת "קדימה" ניצחה בבחירות ופרס התמנה שוב כמשנה לראש הממשלה אהוד אולמרט וכשר הממונה על פיתוח הנגב והגליל.

ביוני 2007 נבחר פרס על ידי כנסת ישראל לכהונת נשיא המדינה.

שמעון פרס היה נשוי לסוניה ז"ל (לבית גלמן), אב לשני בנים (ד"ר יהונתן ונחמיה) ובת (ד"ר ציקי ולדן), סב לשמונה נכדים ולנינה אחת.

שמעון פרס חיבר את הספרים הבאים:

- "השלב הבא" (1965)
- "קלע דוד" (1970)
- "כעת מחר" (1978)
- "לך עם האנשים" (1979)
- "יומן אנטבה" (1991)
- "המזרח התיכון החדש" (1993)
- "יומן קריאה" (1994)
- "Battling for Peace" (1995)
- "Conversations avec Shimon Peres" (1997, צרפת)
- "בראשית חדשה" (1998)
- "עם הרצל לארץ חדשה"

